

brordus, Suintbertus, Bonifacius, Pirminius, Corbinianus, alique sexcenti. Stabulensium item & Malmundariensium constantem traditionem laudavi. Negat hanc traditionem Adversarius; sed negat ut plura alia. Ejus enim Vadem præstantissimum habeo translationem S. Symmetrii utrique Monasterio notissimam. Dixi quoque ita videri Francisco Laurentii & Mabillonio in annalibus, & amborum verba repræsentavi. Martenus Franciscum *ignorantiæ* postulat. Quidni & Magistrum? tulissent injuriam Mabillonii perinde ac Francisci manes. Ceterum recte me & Jure hos Episcopos, *Regionariorum* classi accessisse, in sequentibus capitibus erit magis manifestum. Nunc præstruendum est Adversario, ne elabatur, effugium.

Discept. I.
pag. 28.

Fuerint, inquit, Episcopi regionarii; nihil inde contra me potes concludere. Nihilne? Quid ergo Episcopum Regionarium esse dicemus? Nonne cum, qui Episcopali caractere insignitur hoc sine, ut Christum gentibus & paganis annunciet? At Abbas-Episcopus, ex Marteni mente, is est, qui Episcopum hoc sine induit, ut singulis lustris cœnobitæ alicui ordines præbeat, altare unum singulis sæculis in monasterio suo consecret. Aliud igitur est Episcopum *regionarium* esse, aliud esse *Abbatem-Episcopum*. Pergit, *qui vicinis populis Episcopalia munia potuit impendere, suis non potuit?* Sed hoc hic non quærebatur. Agebamus de iis Episcopis qui hoc omnino sine essent Episcopi, ut sui Monasterii Monachis Episcopalia munia impenderent: Quod Regionarii vicinis populis ea impendere poterant, inde erat, quod hac causâ ordinati essent: sed erantne ordinati, ut ea monachis impenderent? Jam per duo sæcula certarum sedium Episcopi in nostris monasteriis Abbates sunt. Sux ii plebi possunt Episcopalia munia impendere; at non possunt suis monachis sine Diœcesani consensu, quia Episcopales infulas eorum gratia non acceperunt. Attamen, si post aliquot secula superat in Congregatione S. Mauri aliqua Marteniani ingenii scintilla, prodibit aliquis, qui ævi illius, Rodericum negantem Episcopos Tornacenses, Leodienses, Colonenses fuisse Abbates-Episcopos Stabulenses, convinciis & maledictis proscindet.

Marteni
effugium
præstruitur.
Vind. pag.
28.

CAPUT II.

In Celebrrioribus O. S. B. Monasteriis non fuerunt Abbates-Episcopi.

IN Canonibus Ecclesiasticis, Actis Conciliorum Regumque Francorum Capitularibus nulla *Abbatum-Episcoporum* mentio: Regionariorum contra, Scotorum & aliorum frequentissima. Ex hoc silentio haud immerito supra arguebamus, Abbates Stabulenses, qui Episcopali fuerunt caractere insignes, non fuisse Abbates-Episcopos. Huic, ut obviat Martenus, cum in Præf. ad tom. II. coll. ampl. quam supra excerptimus, tum in Præf. ad tom. I. anecdot. *colligit primos Murbacensis Monasterii Abbates Episcopali caractere ornatos fuisse; id quod in pluribus O. B. maxime insignioribus Monasteriis, usitatum fuisse; certissimū sit.* Inter alia, quibus grande hoc ornamentum affutum fuerit, recitat *Celeberrimum S. Michaelis ad Mosam cœnobium, Diœcesis Viridunensis; insigne Lobiente, Cellense in Hannonia, Dionysianum agri Parisiensis, Turonense S. Martini.* Atqui si res ipsa laudata monasteria habuerunt *Abates-Episcopos*, Episcopos *ex privilegio*, Stabulenses ab insolentia & rei novitate impugnari non possent. Verum quo plura afferet cœnobia Martenus, in quibus fuerint hujus categoriæ Præfules, hoc erit certius, nunquam fuisse. Erit enim tum omnino incredibile; fuisse hujusmodi paradoxos Episcopos variis in locis

non unos, quin eorum, ne per transfennam quidem, ulla in antiquis Ecclesiæ monumentis mentio reperitur. Quare laudata exempla tantum abest, ut Stabulensibus Pontificibus patrocinentur, ut etiam illis adversentur. Id ut a me non videatur confidentius, quam verius dictum producam in scenam aliquos ex iis Episcopos, queis Martenus in laudatis cœnobiis cathedram Episcopalem ædificavit. Si, larva detracta, patuerit fuisse aut regionarios, aut certæ sedis Episcopos, non est dubium quin insolens Adversarii systema *plaudentibus cum Germanis tum Gallis* evertendum sit. A Cellensi Monasterio initium taciemus.

In Cellensi
Monast.
non fue-
runt Ab-
bates E-
piscopi.
Gall.
Christ.
tom. III.
S. Gisle-
nus non
fuit Epis-
copus.
Annal. t. I.
pag. 561.

Cellensis igitur Monasterii Abbates primos *Abbatem-Episcopos* statuit, quia S. Gislenuus, loci fundator & Abbas primus, fuerit *Episcopus*. Post hunc neminem præterea hujus loci Abbatem-Episcopum nominat. Neque vero occurrit aliquis in catalogo Abbatum Cellensium a Dionysio Samaritano adornato. Immo videas apud Bailletum Præsules Cameracenses in Cellensi cœnobia jura episcopalia prioribus seculis summa auctoritate exercentes. Inde consequitur neque S. Gislenuum fuisse *Abbatem-Episcopum*. Si enim fuisset, non commisissent Cellenses Monachi, ne non ejus successores eodem essent caractere insignes. Sed negemus fuisse omnino Episcopum: nec primi, nec sine ratione negabimus. Nemini homini Benedictino erit suspecta fides Mabillonii: ita autem de S. Gisleno scribit *Gislenuum Episcopum dicunt recentiores, sed nullo veterum fundamento; neque enim ullam Episcopalis ejus dignitatis mentionem faciunt ipsius Vita Scriptores, sive Anonymus, sive Raynerus Monachus Cellensis, aut Philippus ab Eleemosina; neque Hucbaldus in libello de vita S. Aldegundis, nec denique Baldericus Episcopus in Chronico Cameracensi. Primus Episcopi nomen ei adscripsisse videtur Poeta Anonymus in Vita ejus metrica; sed recentior, nec tantæ auctoritatis ut ei fides tuto haberi possit.* His ego solidissimis Mabillonii rationibus aliam adjungo. Cum ex Auctoribus hic laudatis, tum ex diplomate Ottonis Imp. a Miræo, deinde a Sammaritano in instrumentis edito, discimus S. Gislenuum hoc Monasterium condidisse, *Sanctum vero Otbertum cum beato Amando in honore Apostolorum Petri & Pauli idem dedicavisse.* An autem illud Gislenuus ipse non fuisset dedicaturus, siquidem Episcopus erat? aut certe, si coadjutores habere volebat, an ipse dedicationi manum non adhibuisset? Otberti nomen dignitatem Episcopalem Cellensis Monasterii evertit: erat is Episcopus Cameracensis, qua in Diœcesi positum est hoc Monasterium: neque dubitari potest, quin huic solemnitati ideo interfuerit, quia loci Dioecesanus erat. Sed tamen, ne injuria fiat eruditissimo Marteno, fatendum est, eum cum aliqua dubitatione de S. Gisleni Episcopali dignitate scripsisse; ait enim eam *non videri a vero alienam.* De alio Monasterio paulo ante fidentius verba facit.

In Monast.
S. Michaelis
ad mosam
non fuerunt
Abbatem-
Episcopi.

Certe, inquit, in celeberrimo S. Michaelis ad mosam cœnobia diœcesis Viridunensis, Ermengaudus Abbas & Episcopus, *extitit, ut constat ex chronico ejusdem loci apud Mabillonium Analectorum tom. 2. pag. 386. editionis veteris, novæ pag. 350 & ex diplomate Caroli magni pro libertate loci Monasterii S. Michaelis, in quo hæc verba leguntur: „Cum itaque venerabilis vir Hermengaudus Abbas sive Episcopus de „Monasterio Castellionis in pago Viridunensi &c. „qua verba inferius repetuntur.* Hæc Martenus. Ex Chronico laudato Ermengaudum excepit Smaragdus, scriptor sub Carolo M. & Ludovico pio celeberrimus; hunc Hildoinus Abbas; dein Rudolfus Abbas, quem sequitur Hadegeaudus, ab hoc Heimarodus cancellarius, denique Stephanus Episcopus Tungrensis. Postremum hunc, ut Episcoporum numerum auget, Ermengaudus debebat adjungere Martenus. Fuit sane Episcopus Tungrensis; sed cedet istud in eo majus decus Monasterio S. Michaelis. Ermengaudus Abbas fuit quoque Episcopus; ergo Episcopalis dignitas

tas

tas fuit abbatali hujus cœnobii cathedræ affuta. Ita Matenus colligit : serve-
 mus eandem Methodum : Stephanus Abbas fuit simul Episcopus Tungrensis ;
 inde necessario colligemus Episcopalem sedis Tungrensis dignitatem fuisse Ab-
 batum Viridunensium propriam: Einhardus Abbas fuit item Cancellarius Regis aut
 Imperatoris ; igitur abbatali & episcopali Castellionensium dignitati , Cancel-
 lariatibus officium annexum fuit ; quemadmodum archicancellarius per Ger-
 maniam munus Moguntinæ sedi annexum est. Felicem dialecticam quæ per-
 sonalia ornamenta , cum nullo alio , quam veritatis & bonæ fidei dispendio ,
 in localia convertit ! Sed stylum vertamus : ostendimus in Cellensis Monasterii
 causa S. Gislenum non fuisse Episcopum : an magis certum est Ermengaudum
 fuisse Episcopum ? Martenus testes duos producit , Carolum M. & auctorem
 Chronici S. Michaelis. Postremum mittere poterat ; nam *de abbatibus qui loco*
præsuerunt , ante tempora Caroli M. nihil inquit hic Chronographus , dictum re-
perimus. In privilegio autem , quo libertatem confirmat , ex exemplo Patris sui
Pippini , asserit se Ermengaudum Abbati ac EPISCOPO idem privilegium concedere.
Quem utique , ita Chonographus pergit , Ermengaudum illum esse credimus , qui
in quodam ipsius Ecclesia libello legitur in expeditione cum Rege profectus , corpus beati
Anatholii de Cadurcensi urbe detulisse. Credit Chonographus , postremum Er-
mengaudum fuisse eundem cum Ermengaudum Episcopo : credit , inquam ; non
asserit , sibi certum esse. Fuisset autem illi certum , si in libello laudato fuisset
Episcopus nuncupatus : quare non aliunde videtur Episcopalem Ermengaudi
dignitatem , quam ex Caroli M. diplomate accepisse. Hoc itaque solum Hermen-
gaudum Episcopo patrocinator ; cuius sit fidei & ponderis videamus. Datum est
IN MENSE MAJO anno quarto REGNI NOSTRI. Actum Drippione in palatio regio
publico. Annus Caroli quartus , in annum 772 quadrat , quo anno , Post ce-
lebratum Pascha Heristalli , Carolus , ut annales produnt , Theodonis-villam
palatium publicum mense majo concessit. Ibidem eodem mense Abbati Laures-
hamensi diploma a Radone recognitum concessit. Dubitare itaque tas est , an
Drippione fuerit ; præsertim cum hujus palatii nulla ullibi mentio fiat , præter-
quam in hoc instrumento. In eadem hac subscriptione , præter Notarii & Can-
cellarii nomina , desiderantur postrema hæc : in Dei nomine feliciter , Amen.
 Contra in his vocibus : *Palatio regio publico* , abundat vox *regio* : neque enim
 eam adhibet in aliis instrumentis Carolus M. neque Successores ejus : sub tertia
 Stirpe demum usurpari cœpit. Advertit istud ipse Mabillonius , atque hac de
 causa ea omissa , subscriptionem hujus instrumenti ita exhibet : *Actum Dri-*
pione palatio publico. Initialis formula corrupta etiam est : genuinæ ante adep-
tum regnum Lungobardorum hac sunt facie : Carolus gratia Dei Rex Francorum ,
vir inluster , Viridunensis torta & trajecta est. *Carolus Dei gratia vir illustris , Fran-*
corum Rex. Equidem non eæ sunt pleræque hæ corruptiones , quæ diplomatis
 fidem penitus elevent. In sequentibus enim instrumentis occurrunt etiam ali-
 quæ hujus fere generis , neque tamen ea genuina esse negamus. Verum in ipso
 diplomatis corpore aperta sunt suppositionis vestigia. De stylo nihil monebo ,
 quanquam a Carolino abluere videtur. Carolus semel & iterum in hoc diplo-
 mate statuit , ut *Hermengaudus Episcopus omnia FEUDA concessa debeat possidere*
& dominare. Pluribus non indigemus : nostra ætate constat , feudi vocem an-
 te sæculum decimum ignotum fuisse in Francia. Atque hac causa , cum doc-
 torum virorum omnium applausu , Cangius , præter alia instrumenta , hoc
 ipsum , de quo loquimur , diploma explodit. Igitur cum Castellionense di-
 ploma aut interpolatum , quod nemo negabit , aut , quæ mea est sententia ,
 spurium sit , falsa , vel si istud tibi durius videtur , dubia certe & incerta est Hermen-
 gaudi

Ermengaudus
 nullo certo
 argumento
 probatur
 fuisse E-
 piscopus.
 Analect.
 Mabill.
 edit. n.
 p. 350.

Nam Ca-
 roli M.
 diploma,
 quo inni-
 titur sus-
 pectum est.

De re.
 Dipl.
 lib. IV.

gaudi Abbatis dignitas Episcopalis. An vero hominis prudentis & sapientis est, dubiis & incertis argumentis, præter canonum omnium & rectæ rationis leges, cathedram Episcopalem Monasterio alicui inferre atque in illo erigere? Viderint abbatum Episcoporum aut patroni aut clientes. Equidem ita sentio, cum novum quid, cum veteri consuetudine & legibus omnibus pugnans introducendum aut docendum est, certis, solidis & manifestis pugnandum esse argumentis: defuerunt ea hætenus Marteno; si quid prævideo; decrunt item in Murbacensium Episcopalibus infulis astruendis.

Murbacense Monast. non habuit Abbates-Episcopos.

Annal. rom. II.

S. Primiñius ex Monacho Episcopus regionarius aut chorepiscopus, ut alicubi Mabillonio videtur, cum in nostrum continentem Evangelii promulgandi causa ex Hibernia pervenisset, eodem, quo S. Willibrordus & S. Bonifacius, quorum temporibus vivebat, consilio viros nobiles & locupletes ad dotanda & fundanda cœnobìa impulit: inter multa, quæ ejus opera surrexerunt atque ab eo Monachos Scotos acceperunt, primas sibi facile vendicat Murbacense in Basileensi Diœcesi positum, quod ab anno 1561 Lutrensi unitum, Principalem in Imperio Germanico Abbatiam constituit. Dotavit illud *Everhardus, filius Adalberti quondam ducis, cum Germano suo Leuthfredo duce & conjuge Emeltrude, in loco, qui dicitur Maurobaccus*: quod nos docet Charta a Mabillonio repræsentata. Monachos ibi peregrinos deduxit Pirminius, quibus Romanum, peregrinum item, præfecit. Atqui hoc præsertim consilio conditum fuit, ut advenientes, pro illorum temporum more, ex Scotia Monachi aut Episcopi regionarii sedem, quo se reciperent & facultates, quibus vitam tolerarent, paratas semper haberent; quod ut ipsum loci nomen indicaret, mutatum est atque *Vivarius-peregrinorum* ab ipsis fundatoribus nominatus. Hæc cum attendimus, parum miramur, si ex peregrinis Episcopis regionariis, qui multi Pirminii & secutis temporibus in nostrum continentem transibant ibi inveniremus. Chartæ XIV. pro Hohenaugiensi Monasterio apud Mabillonium in *Analectis* subscribunt *Coniganus Episcopus, Echock Ep. Suathar Ep. Mauguncib Ep. Canicomrihe Ep. Doilgusso Ep.* Erant hi peregrini & Scoti. An mirum, si totidem in Murbacensi Monasterio offenderemus? An mirum, si ex iis aliquis Abbatiali dignitate ornatus inveniretur? non committeremus tamen, ut ejus Episcopalem dignitatem loco ipsi affixam diceremus. Vidimus Willebrordum Corbinianum, Amandum, Dubanum Abbates Episcopos; tales fuisse Murbacenses diceremus: neque vereremur, ut oppositum a quoquam unquam ostenderetur. Quare laudatos a Marteno *Baldebertum & Simpertum Murbacenses abbates & Episcopos*, hoc uno argumento explodere possemus si alioqui nobis essent incogniti; sed noti sunt: non fuerunt regionarii: fuerunt Episcopi certarum sedium; hic Ratisponensis, ille Basileensis: nihil itaque favent Marteniano systemati: immo convellunt illud & penitus evertunt. Demonstramus, quod asserimus. Annales Nazariani apud Duchenum *Anno DCCLI. Baldebertus Episcopus, scilicet fit aut consecratur; anno DCCLXII. Baldebertus obiit. Haribertus Abba ordinatus est. Anno DCCLXVIII, Heribertus Abba Roma transmissus; Anno DCCLXXIV Haribertus Abba obiit, & Amicho Abba ordinatus est.* Abbates duo postremi fuerunt Abbates Murbacenses; cumque post obitum Baldeberti, illico ponatur ordinatio Hariberti, (ita enim legendum potius quam Faribertus,) non est dubium, quin hic sermo sit de Baldeberto Murbacensi Abbate. Jam vero cum ad annum 751 legamus *Baldebertum fieri Episcopum*; istud ita capiendum est, Baldebertum, qui modo ab aliquo tempore Abbas esset, ad aliquam cathedram Episcopalem evectum fuisse hoc anno, retenta tamen, ut tum moris erat, Abbatiali dignitate. Erit hoc luce meridiana clarius,

Baldebertus Abbas Murbacensis fuit Episcopus Basileensis.

si Bal-

si *Baldebertym* aliquem certæ sedis Episcopum in Murbacensis cœnobi vicinia reperimus : quod facillimum erit. Labbeus fragmentum alicujus nobis concilii exhibet, cui inter plurimos alios subscribit *Baldebertym Episcopum Basileensis*. Quis non intelligit *Baldebertym* hunc eundem esse cum *Baldeberto* Murbacensi ? persuadent istud & loci vicinia & nominis identitas, & ipsum Basileæ nomen cujus in dicecesi Murbacum positum est. Persuadet item tempus habitus concilii ; etsi enim absunt notæ chronicae, tamen eas abunde suppleant Episcoporum subscribentium nomina. Inter eos subscribit *Folericus Episcopus Civitatis Tungris*. Folericus hic in dotatione Prumiensi *Fulcarius* nuncupatur ; in diversis editionibus Epistolarum Zachariæ, *Folericus*, *Fulcarius*, *Fulgarius*, *Fulericus*. Quod ideo monendum erat, ne quis Fulcarium a Folerico, quod Cointius perperam fecit, distingueret. Porro Folericus, Pagio demonstrante, obiit anno 762, quo item anno Baldebertym Murbacensis Abbas obiit ; Igitur ante hujus anni finem habita est laudata Synodus, & quod inde consequens est, Baldebertym Basileensis Episcopus, illi subscribens, idem est cum Baldeberto Abbate Murbacensi.

Concil.
tom. VI.

Baldebertym in dignitate Abbatiali successus est Haribertym, huic Amicho ; sed neuter in Episcopali : unde denuo liquet, hanc Baldebertym non a Murbacensi loco, sed a Basileensi advenisse. Haribertym etsi vitiose scriptum, nomen occurrit Thesaur. Anecd. Tom. I. pag. 10. in diplomate Caroli magni anni 772 ; perperam enim ab editoribus ad annum 771 refertur ; cum datum sit Idus Januarii anno quarto regni Caroli. Amichonis mentionem, nullum, quod viderim, diploma facit. Post hos sequitur *Sindbertym* vel *Simpertym* Episcopus & Abbas a Marteno, pro suo systemate, in scenam productus : sed parum feliciter. Eodem Anecdotorum Thesauro pag. II. Adumari & Starchildis Charta legitur, hoc initio : *Digno Christi speculo Sindbertym de Monasterio Morbach sive Vivario*. subscriptio ita habet : *In Dei nomine ego Simpertym Episcopus atque Abbas hanc precariam fieri consensi*. Notæ chronicae non ann. 788 ut volunt editores, sed 789 referunt ; in quem annus vicesimus primus Caroli, & Idus Julii in diem Mercurii incidunt. In charta, eodem anno III. Idibus Novembris conscripta, est alia donatio pro Murbacensi Monasterio, ubi vir vite venerabilis *Simpertym Episcopus atque Abbas praesse videtur*. Nunc ad institutum. Bernardus Pezius, cum in tomo secundo Thesauri novissimi hujus *Simpertym*, statuta Regularia pro Monasterio Murbacensi, ederet ; ita de illo dissertatione isagogica scribit : *Monasterii Murbacensis eum Abbatem ante Augustanae Ecclesiae regimen fuisse, nemo cum Carolo Cointio deinceps negabit*. En viri doctissimi judicium : quod Marteni systema radicatus evertit. Inde enim sequitur, *Sindbertym* vel *Sympertym* Episcopale nomen ab Augustana sede ; non item a Murbacensi Monasterio sortitum esse. Sed ne tantos viros eosque amicissimos inter se collidam, dicam, quod res est. Monumenta quibus Udalriciani Augustenses S. *Sindbertym* suæ sedi vendicant, sunt saculo XIV inferiora ; proinde illis nihil probatur. At idem Pezius tom. I. exhibet nobis instrumenta genuina & antiqua, ex quibus certum fit, Murbacensem *Sindbertym* ad Ratisponensem sedem, retenta priori Abbatis dignitate traductum ; quemadmodum paulo post videbimus, Victorpum Abbatem sancti Martini eodem, ante *Sindbertym* translatum fuisse. Melinvinus S. Emmerammo tradit res suas in Hedinpah & hanc traditionem ait se firmaturum in presentia *Sindpertym Episcopi & Monachorum sub crypta S. Emmerammi*. *Taugolf* jussus a domno *Sindbertym* scripsit hanc traditionis Kartulam. Pag. 84. Traditio alia in absentia Episcopi facta, renovata est coram *Sindbertym Episcopo & Raganeshurc*. Traditio prima acta est anno XXIII. regnante Augusto Karolo die Kal. Septembris.

Part. III.
p. 82.
p. 84.

Et proinde haud multo tempore ante ipsius Sindberti obitum ; quem in autumnum anni 791. Annales Francorum, editionis Canisianæ referunt. Narraverant Caroli expeditionem in Avaros & quemadmodum quinquaginta dies eorum regionem vastasset ; tum subdunt : *Et in ipso itinere obiit bona memoria Angilramnus Archiepiscopus Mediomatricis Ecclesie. & Sympertus Episcopus ibi defunctus est. Et Rex Carolus rediit in Baioariam & ibi hiemavit. Tunc sequenti anno resedit Rex in Baioaria & apud Reganespurg celebravit Pascha.* Annales MSS. autographa manu Ratisponæ his temporibus scripti, Anno DCCXCI, inquirunt, *Adalvvinus Episcopus ordinatur. DCCXCII. Carolus Rex ad Reganesbur* concordant hæc cum Annalibus Canisii ; nam, ut docent nos versus hujus fere ætatis infra recitandi, *Adalvvinus* in Ratisponensi sede *Sindberto* successit. Unde corrigendi Annales Moiffiacenses, cum scribunt anno DCCXCI : *Et in ipso itinere obiit bona memoria Ingilramnus. . . Sed & Suibertus Episcopus ibidem defunctus est.* Corrigendum est item Chronicon breve S. Galli scribens ad annum DCCXC *Agilramus & Suidbertus de hac luce migraverunt.* Neque enim dubium est, quin chronicon MS. a nobis laudatum fidem maximam mereatur. Pezsius tomo I. chartam sub Adalwino *Præsule* Ratisbonensi, anno XXIII regnante *Domno Carolo Rege Francorum & XI. Kal. Aug.*, scriptam exhibet. Sed in notis error est. *Sindbertum* adhuc in vivis egisse Kalendis Septembris anni 791, in quem vicefimus tertius Caroli regnantis incidit, charta paulo ante excerpta nos docet. Ex chronico Canisiano colligitur quoque, cum sub autumnii finem obiisse. Denique Kalendarium S. Emmerammi ejus mortem ad diem mensis Septembris 29. refert. Cui fides habenda est, quia cum superioribus concordat. Charta itaque, in qua *Adalvvini* Episcopi mentio fit, data non est anno XXIII Caroli Regis mense Julio. quod si diceremus scriptum fuisse XXIII faceret & hæc charta ad superiorum confirmationem. Sed conjecturis non indigemus : sunt illa nunc omnino certa. De tempore aditæ Cathedræ Ratisponensis, unum istud certi habeo, *Sindbertum* fuisse modo in ea constitutum anno 772, cum legatur subscripsisse synodo Dingolvingensi, quæ collecta est anno XXIII lege XXV regni religiosissimi Ducis Tassilonis gentis Bajoariorum, sub die Consule, quod erat II idus Octobris atque anno ab incarnatione Dominica DCCLXXII, indictione X. Bavaros indictionem inchoasse a Natali Domini quinque nos docent apud Meichelbeckium instrumenta ; recte itaque hic indictio X cum anno Christi 772 componitur. Formula sub die Consule Vellero, Baronio & Pagio vitiosa visa est. Sed perperam ; hac enim formula usos fuisse Bajoarios ex sexcentis apud Meichelbeckium monumentis liquet. Leges Romanæ & ritus Bavaris non erant ignoti : cumque Theodosius lege prima codicis sui statuat, ut si qua post hac edicta sive constitutions sine DIE & CONSULE fuerint deprehensa auctoritate careant : hinc indubie Bavari suam formulam Die consule mutuati sunt. Ad annos Tassilonis quod attinet, pro XXIV omnino reponere oportet XXV, nam, ut alia taceam argumenta, tredecim apud Meichelbeckium Chartæ docent, eum post 24 Junii & ante 23 Julii anni 748 ducatum Bavarix accepisse. Itaque ex hac synodo scimus, *Sindbertum* fuisse jam Episcopum mense octobri anni 772. Neque tamen multo ante Episcopus fuit, cum ab anno 739 tres eum Episcopi in Ratisponensi sede præcesserint. non possum mihi imperare quominus hic conjecturam aliquam meam depromam. Dingolvingensi Synodo interfuerunt *Alimus* Sabionensis, *Virgilius* Salisburgensis, *Wisericus* Pataviensis *Aribo* Frisingensis & *Simpertus* Ratisponensis. Anno 771. 26 Septembris Frisingæ donationi *Oadalgeri* presbyteri subscripserunt cum Tassilone duce *Alimus*, *Virgilius*, *Wiscoih* & *Heres* Episcopi. Hos quatuor Episcopos cum eodem in loco cum

Duce

Duce suo congregatos legimus, merito conjicimus, fuisse ibi synodum aut placitum Episcoporum Bavariæ ex Ducis jussu celebratum. At vero cur *Sindbertus* Ratisponensis, aut, si necdum hanc sedem conscenderat, cur ejus prædecessor Frisingæ non comparet hoc anno? Istud hic verisimillimum est, *Sigirium* Ratisponensem Episcopum circa septembrem anni 771 obiisse, atque Episcopos Frisingæ congregatos de successore illi dando consultasse, ac tandem post 26 septembris *Sindbertum*, unde unde accersitum (nam Bavariam non incoluisse inde liquet, quod ejus tanquam Presbyteri aut Monachi nomen in Charta Bavara nulla ante hunc annum reperiatur) Ratisponæ constitutum fuisse. Nihil prohibet, quominus eum ex Murbacensi cœnobio petitum dicamus. Fuit autem magnæ vir industriæ, Tassilonis studiosus atque Carolo Regi carus. Colligimus istud ex Egoism. Vita Caroli & Annal. Loifelianis cum ad annum 781 scribunt, *Obsides Tassilonis ducis receptos esse in Corisaco villa de manu Simberti Episcopi*. Colligamus nunc singula; nomen, tempus, Caroli amicitia, *Sindberti* itinera aliaque persuadent *Sindbertum* Ratisponensem eundem fuisse cum *Sindberto* Murbacensi. Neque usus aut consuetudo illorum temporum & illius adeo Episcopatus huic sententiæ non favent. *Adalwinus Sindberti* Successor præter Episcopale suum Monasterium, aliud in pago Syva-feld Diocesis Eichstetensis situm Abbatiali dignitate regebat. Traditione apud Anamodum secunda Lib. I. Ekkipertus comes bona aliqua confert ad *Monasterium sancti Salvatoris, quod est constructum juxta fluentia Rehtratanze, ubi in Dei nomine Adalwinus Episcopus vel Abba præesse videtur*. Traditione XLV. idem Monasterium vocatur *Monasterium Adalwini Episcopi*. An & hunc Adalwinum ab Adalwino Ratisponensi distinguemus? An in Monasterio S. Salvatoris peculiarem Episcopum constituemus? Scholastici vetunt entia sine necessitate multiplicare. Et hanc regulam adoptant cordati critici omnes, ut locorum diversorum, quæ ab uno capite regi possunt, si nomen, tempus & consuetudo consentiunt, unus idemque Rector tam diu credatur, dum oppositum aliunde doceatur. Quod in *Sindberti* Successore obtinuit, idem, ut sententiam nostram a consuetudine firmari intelligas obtinuerat in illius Decessoribus. Aditamentum ad annales Mascianenses a Labbeo tom. II. Biblioth. pag. 733 editum, *anno DCCLVI obiit Wicterbus Episcopus & Abba S. Martini*. Synchroni hujus Auctoris testimonio usi sunt Benedictini Galli advertus Episcopum suæfionensem ostensuri monachos S. Martini Turonensis habuisse suum peculiarem Episcopum; Magna est, estque suo merito magna PP. Congregationis S. Mauri in rebus Historicis auctoritas; sed tamen nunquam a viris cordatis impetrabunt, ut ne fontes consulant unde sua testimonia hauriunt, deinde ut ne ea cum aliis historicis monumentis componant. Utrumque præstitico eventu, ut certum mihi sit, *Wicterbum* fuisse Episcopum Ratisponensem. Primum, post verba ex chronico Masciacensi prolata sequitur: *Fuit autem Wicterbus Bajoarius, genere Heilobvingus, senex & plusquam Octogenarius, usque ad id tempus sedebat propria manu scribens libros*. Amabo! cur eruditi Patres, papyri ceteroquin parum avari, postrema hæc superioribus adscribere omiserunt? Non erant inutilia; quis enim *Wicterbum* Episcopum S. Martini non velit noscere? Hæc autem, ut noscatur, faciem lucidissimam præferunt. *Wicterbus* erat *Bajoarius*; nihil mirum itaque si eum in Bajoaria quærimus: erat *Heilobvingus* vel *Agilolfingus* genere; quid convenientius, quam ut in Bajoaria, ubi *Agilolfingica* regebat familia, dignitate aliqua Ecclesiastica sublimi decoratus fuerit? Denique erat *senex & plusquam octogenarius: usque ad id tempus sedebat propria manu scribens libros*. Quid plura requirimus? conferantur hæc cum clausula, quam ex ipso

Pezii
Thesaur.

De Wic-
terbo Epif-
copo &
Abbate S.
Martini.

Annal.
Bajoar.
lib. 3.
p. 163

autographo Victerbi, ad S. Emmerammum Ratibonæ asservato, excerpfit Aventinus quæque ita habet: *Scripti ego ipse Vichterbus, quamquam peccator, Episcopus jam senex, puto nonagenarius, aut supra dolentibus membris & caliginantibus oculis; hoc non quasi potens, sed pro studio Charitatis, quam circate habeo, quia volebam, dum seculi dignitatem Regis, vitam æternam nunquam perdas. Pax tibi & vita a Domino augeatur. Amen & fiat, fiat. Tertio anno regnante Pippino filio Caroli, rege Francorum, in mense Junio, in diebus decem scripsi hunc libellum hoc est anno DCCIII (lege DCCLIII, L enim rescriptionis vitio excidit) a natiuitate Christi, seprima indictione. Hæc inquam cum Massiacensi additamento comparentur; nemo negabit de eodem utrobique Victerbo sermonem esse: conveniunt omnia: nomen, tempus, ætas, senium, diligentia. Ergo istud tantum superest, ut ostendamus, reipsa fuisse hoc tempore Victerbum Ratisponæ Episcopum. Id vero docent versus aurei a Mabillonio primum editi, qui Victerbo primum locum inter Ratisponenses Episcopos ordinarios tribuunt. Promissimus eos supra, hic exhibemus:*

Hic Reginensis sedis vocitatur ab urbe, Quam rexit primo VICTERBUS Episcopus ille; Post, alius Cavvipaldus, qui nomine dictus. Tertius Sigiricus erat, saceratus ad aulam. Post hunc jam fuerat SINTBERTUS in ordine quartus, Quintus ADALWINUS fuerat sedemque regendo. Post hunc Baturicus tenuit pius optime sedem. Erchanfredus ovans sequitur hinc pastor opimus. Hic Episcopus tres Ratisponenses & eodem tempore trium Monasteriorum procul positorum Abbates vides Adalwinum Abbatem S. Salvatoris, Sindbertum Abbatem Murbacensem & Victerbum Abbatem S. Martini. Quare novi nihil docuit Pagius, cum ante nos Victerbum Abbatem S. Martini, Ratisponensem Episcopum fuisse scripsit; nec nos censuram veremur & tanti viri sententia tecti, &, quod pluris facio, iis quas hæcenus attuli rationibus fulti. Augustani Sindbertum & Victerbum suæ sedis Episcopos fuisse contendunt: sed casto conatu; nam Chronicon Augustanum & monumenta S. Simperti res illustrantia apud Pezium, cum sæculo XIV sunt inferiora, tum vero innumeris scatent fabulis. Augustanos in errorem duxit vetus eorum necrologium. Deperdita erant nomina, & successio antiquorum Episcoporum Augustanorum: legerunt in suo necrologio nomina Victerbi & Sindberti; hoc iis suffecit, ut illos sedi Augustanæ tribuerent. Sed advertere oportebat extraneorum nomina sive ob beneficia accepta sive ex confœderationis legibus necrologiis inferri solita ante annum 772. nam quod Meichelbeckius arbitratur, nullum confœderationis vestigium in quoquam concilio ante Dingolwingense reperiri, erroneum est. Quidquid in Dingolwingensi hac super re legitur, decennio ante occurrit in Attiniacensi anni 762 ita ut illud ex hoc hausisse videatur: neque dubium est, quin Attiniacense primum non sit. Ceterum Augustanorum error a nobis facit; cum nos doceat hanc esse eorum quoque sententiam Sindbertum Murbacensem abbatem & Victerbum Abbatem S. Martini Episcopalem dignitatem a certa aliqua sede accepisse.

Pistor.
Script.
tom. III.
Thesaur.
tom. II.
part. III.

Dum aliud agimus dilabimur ad S. Martini Turonense Monasterium; cuius Episcopalem Dignitatem tam certam, tam indubitam putarunt PP. BB. ut cæteris Monasteriis omissis, unum Turonense adversus illustrissimum Suesfionense sustinuerint in medium proferre. Neque tamen Viri eruditissimi atque in omni omnium ætatum historia cives, plus duos produxerunt, quos ad S. Martinum Episcopos fuisse audeant affirmare. *Victerbum* primo loco nominant; deinde Andegarium. De *Victerbo* vidimus, fuisse eum certæ sedis Episcopum: nihil itaque ab iis facit. Reponent fortasse, nos nominum duntaxat & temporum

porum convenientiam secutos esse. Quid ergo ipsi sequuntur, cum *Viſterbum* afferunt fuiſſe Abbatem *S. Martini Turonenſis*? An aliud præter nomen & temporum convenientiam? Quanquam ne hæc quidem tanta eſt, quanta ea, quam nos ſecuti ſumus. An enim nullæ fuerunt *S. Martino* dedicatæ Eccleſiæ præter Turonenſe *Viſterbi* temporibus? an nulla Monasteria? Inter Eccleſias, quas Carolomannus, Pippini frater, Wirceburgenſi Eccleſiæ assignavit, plurimas invenio *S. Martini* nomini ſacras. Neque deſunt Monasteria hujus nominis. Velferus alicujus Auguſtæ poſiti meminit. *S. Martini in Inſula* Monasterium apud Ubios, quod Brunonis I. temporibus ſuis e cineribus excitari cœpit, ſæculo nono medio Cloniænſi Eccleſiæ Hilduinum Episcopum dediſſe videtur: Certe dubitari non poteſt, quin hoc Monasterium Pippini temporibus extiterit. Quare, ſi luberet, poſſemus, cum Pagio, negare *Viſterbum* Ratiſponenſem fuiſſe Abbatem *S. Martini Turonenſis*, cum alia hujus nominis Monasteria fuerint, ubi Abbas eſſe potuerit. Adeò ſi diceremus, ubi in additamento ad Maſſiacenſe chronicon legitur; *Viſterbus Episcopus & Abba S. Martini*, legendum eſſe *Viſterbus Episcopus & Abba S. Emmerammi*, nihil diceremus, quod a vero alienum videatur. Nam ex facili pro *S. Emmerammi* ſcribi potuit *S. Martini*, præſertim cum hujus ſancti nomen illo eſſet multo magis notum. Certe *Viſterbum* fuiſſe *S. Emmerammi* Abbatem, eſt extra omne dubium poſitum. Quia qui Ratiſponæ Episcopus erat illis temporibus, idem erat ad *S. Emmerammum* Abbas, quod jam ſupra advertimus. Ad *Andagarium* quod attinet eosque, quos Radulſus Muſnerius, *S. Martini* Canonicus, recenset ſui Monasterii Episcopos, aggredere lubens, ſi hujus Scriptoris opera præſto eſſent. Neque enim dubito, quin ita comparati ſint, ſicuti *Viſterbum* comparatum oſtendimus. Sane Abbas Herveus & Fratres Capituli majoris Monasterii in Epistolis MSS ad Philippum Archiepiscopum Colonienſem ſæculo XII. exaratis Monasterii *S. Martini* antiqua & nova ornamenta recensentes, de Episcopali dignitate ante annos cen-

Eccleſiæ hujus nobilitas, ut non ſolum prærogativa ſingulari Patroni præſentis emineat, ſed prædiis ampliſſima poſſeſſionis & privilegio libertatis. Soli enim Romanæ ſubjecta Eccleſiæ, nulli alii eſt vel terrenæ vel Eccleſiaſtica obnoxia poteſtati. Philippus Decanus, Rainaldus Theſaurarius totumque Capitulum B. Martini Turonenſis in literis ad eundem Archiepiscopum Philippum ne verbum de eadem dignitate faciunt, cum ſui magnificentiam illuſtrare & Pauperis immo jam divitis Martini gloriam commendare vellent. Deſcriptis initiis & incrementis Eccleſiæ celeberrimæ ſub Monachis, ita proſequuntur: multis poſt hæc annis evolutis mutationem ordinis & conſuetudinis paſſa eſt; & pro Monachis, vel propter inertiam vel propter frequentantiū inquietudinē regulam ſuam integre non proſequentibus, Canonici a Principibus terræ ſubſtituti ſunt, trecentis quæ tunc temporis erant præbendis ad numerum centum quinquaginta reſtrictis & ad temperandum laborem illum faſtidioſum & intolerabilem, juges illæ & interminabiles præſentium alternationes ad certas & diſcretas, ſicut in aliis ſit Eccleſiis horas diſtincta ſunt. De redditibus autem & Theſauris ipſius Eccleſiæ pars maxima deciſa eſt; de qua tres congregationes, quæ ad Canonicorum arbitrium ſubvenirent, conſtructa & ditata ſunt. quæ omnia hodieque in Chriſti nomine perſtant. Hæc autem non tam humano ſenſu, quam Divina ordinatione videntur eſſe diſpoſita, ut Martinus omnium decus ordinum, qui in Laicali miles, in Religioſo Monachus, in Clericali Archiepiscopus, multis auctus meritis Deo gradum perſiciente ſervierat, ipſo Deo ſervitium ejus recompenſante & ab omni æque gradu in civitate ſua multimodam & perpetuam venerationem haberet. Et cum modicum quod gloriemur, non in nobis, quia non expedit, ſed in gratia beneficiorum Dei, ſi de amore Patroni, quod ta-

Facultas
Episco-
pum pro-
prium ha-
bendi Tu-
ronenſibus
ſæculi XII.
ignota.

men absit fallimur, libere asserimus, quod nulla Civitas alicui sancto affectuosius, quam Turonis Martino suo deserviat; nullus sanctus Martino sedulius, ut experientia docente addiscimus, Civitatem suam visitet & defendat; itemque quod in nulla urbe Christiani orbis quilibet sanctorum unus tam divites quam nobiles duas simul habeat Ecclesias; quarum altera est majus Monasterium florigera Monachorum fovens Collegia; altera ista nostra claro cleri conventu spectabilis; qua ad distinctionem aliorum minorum nominis ejus in circuitu nostro positarum S. MARTINI DIVITIS IN CASTRO NOVO appellatur. Illa religione & pauperum eleemosinis, hac signorum privilegio & divitiarum gloria, sicut vos in Epistola quoque vestra benevolentissime attestamini, incomparabiles. Erat hic, erat in sequentibus, plures enim sunt & amplissima Epistolæ, de Episcopali axiomate cathedraque ante annos octoginta aut nonaginta in B. Martini cœnobio adhuc splendentibus loquendi locus opportunissimus. Ejus ne verbulo mentio sit; quod mihi argumento est, ignotum adhuc fuisse illis temporibus editam a Mabillonio & rescriptam a Marteno Gregorii V. Bullam in qua statuitur, ut in collegio Canonicorum S. Martini Turonensi liceat habere Episcopum, sicut a priscis temporibus fuit, per cujus prædicationem (scilicet inter innumeros ejus loci Canonicos nemo erat, qui prædicare aut Religionis ergo peregrinantibus sacramenta ministrare posset) populus, qui a diversis regionibus devota mente quotidie ad sancta ejusdem Confessoris Christi Monasterii limina concurrat, remedia percipiat a Creatore animarum. Et quando Episcopus præfati Sancti loci de hoc sæculo migraverit, & alius ab Abbate (unde Abbates sæculo X adulto in Canonicorum collegiis?) necnon eadem congregatione religiosus (& hæc vox pro Canonico insolens) electus fuerit sine qualibet controversia, ne prolongitudo itineris obsit, a vicinis episcopis, sicut mos extitit, ordinetur. Fuit item ignota Urbani summi Pontificis bulla, quam Martenus adversus me & Advocatus Sanctimonialium Compendiensium adversus Illustrissimum Sueffionensem summa confidentia laudant. Eam, quia apud unum Baronium legitur, operæ pretium est rescribere;

Urbanus Episcopus servus servorum Dei Universis Sanctæ Ecclesiæ
 filius Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Notum fore volumus tam futuris, quam presentibus, quoniam bonorum omnium largitor Deus devotionem nostram ad Beati Martini tumulum visitandum sua miseratione perduxit. Quia vero in ejusdem beati Confessoris Ecclesia quadam inoleverant, qua in melius promovenda salutis falce extirpanda videbantur, nos per Septem dies & eo amplius immorati, medicinam animarum, frequentius inter eos intrantes & exeuntes eis impertivimus, & nobis in omnibus obedientes & benevolos Deo inspirante, & in eis cooperante nobiscum experti sumus. Sed quoniam ad nostras aures pervenerat, quod legatos Romanæ Ecclesiæ suscipere cum processione benignitate superfederant, neque etiam eis, videlicet legatis auctoritas hujus Ecclesiæ per notitiam privilegiorum ejus innotuerat, succensimus, & graviter eos increpavimus, cur tantam inobedientia offensionem incurrerant. Illis itaque humiliter nobis scripta Patrum nostrorum Romanorum Pontificum precedentibus, diligenter attendimus eorum privilegia, Et quia præter Apostolicum, & Regem, & Turonensem Archi-Episcopum semel in Vita sua, neminem ad processione susceptionem admittebant, studiose notavimus, nostris Cardinalibus Zenzone, Alberto, Gregorio Papiensi, Bausgerico, & Hugone Lugdonensi Primate, & aliis jam Episcopis, quam aliarum dignitatum personis
 præ-

presentibus Brunone Signiensi Episcopo & Ingelramo Sueffionensis Ecclesie Archidiacono. Porro nos tanta auctoritate refecti, eorum antiquam consuetudinem, eorum scriptis suffragantes, auctoritate nostra corroboravimus in presentia nostrorum predictorum fratrum. Et quia filius noster Amatus Burdegalensis Archiepiscopus unus erat de legatis Romana Ecclesie a Gregorio septimo predecessore nostro in Galliam destinatus, non ab hac Ecclesia processionis solennitate susceptus, unde etiam graviter contra eosdem clericos commotus, in Exuldunensi Concilio eos excommunicatione perfoderat: eum in concordiam & pacem eorum reformavimus. Neque eos ad ullam satisfactionem, quia auctoritate pollente sese munierant, compulimus, neque qualibet pro tali excessu absolute purgandos censuimus. NB. Siquis sane in crastinum Cardinalis, aut Legatus, aut Episcopus aut quilibet a nostro latere missus hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, at nostram perfringens auctoritatem processionem ab ipsa sancti Confessoris Ecclesia expetierit, si commonitus non destiterit, potestatis honorisque dignitate careat, reumque se Divino iudicio existere de perpetrata presumptione cognoscat. Cunctis autem ista servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi Amen. Amen. Amen. Datum Turonis Castello S. Martini per manum Joannis sanctae Romanae Ecclesiae Diaconi secundo Idus Martii Indict. quarta, Anno Dominicae Incarnationis M XCVII. Pontificatus autem Domini Urbani secundi Papae nono.

Hac in Bulla ne verbum quidem est, quod innuat, fuisse in eo aliquid, quod ageret de facultate proprium Episcopum habendi. Attamen eo loco ubi NB. lectoris attentionem provocat, sequens periodus, quam inde huc loci studio transfero, legitur: Denique quoniam in quibusdam sua Ecclesia privilegiis proprium eis habere Episcopum concessum est, ejus vice nos Romano eos sancimus specialiter adherere Pontifici & graviores eorum causas ejus pendere iudicio. Atqui in haec verba digitum intendit Martenus cum Advocatis Compendiensibus. Verum quis sibi persuadeat, ea unquam fuisse in genuina Urbani II. Bulla? Primo, ut legenti patuit, possunt abesse quin rerum nexus abrumpatur, non possunt autem inferi, quin abrumpatur. Nam quae sequuntur, ea cum superioribus naturali nexu ligantur, haec autem verba si inferas et inter se abrumpuntur & cum iis nulla rerum connexionem sociantur. Adhaec si fuissent in autographo, cur fulmina Apostolica iis tantum intentantur, qui processionem ab ipsa sancti Confessoris Ecclesia expetierint? Cur non & in eos stringantur, qui obstaculo fuerint, quominus Turonenses Canonici Romano specialiter adhereant Pontifici? Poscebat istud bullarum pontificiarum illa aetate habitus. Cur tanta mutatio (cam enim maximam esse, qua alicui Ecclesiae facultas proprium Episcopum habendi adimitur, nemo negarit) cur inquam mutatio tanta tam nullo apparatu absolvitur? Cur tam exilibus verbis, tam Laconico sermonis ambitu Ecclesia Turonensis sedi Romanae subijcitur? Alia erat exemptionum concedendarum ratio, alius illa aetate privilegiorum hujusmodi stylus. Conferat mihi quis aliquot seculi XI. praecipitis privilegia cum hac periodo, spuriam esse patebit atque tam parco verborum ambitu conclusam, quo parvitate sua lateret securius & criticorum oculos falleret certius.

Et vero unde illa Facultas Episcopum peculiarem pro lubitu eligendi sibi que constituendi? A Romanis ajunt Pontificibus. Scilicet id credibile cuiquam videbitur, quod summus Pontifex summos Sacerdotes, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, subjecerit Decano, qui ipsis obnoxius est, & posthabita Pontificum dignitate, incluserit in Monasterio; quae isthaec ordinatio Episcopi? non quem Clerus aut Populus, sed

Ostendit Bullam Urbanam interpolatam esse.

Facultas peculiarem Episcopum habendi repugnat Ecclesiastica disciplina.

quem Decanus aut Canonici Collegiatæ voluerint esse Pontificem, eius ordinationem non Metropolitanus aut Provinciales Episcopi perfecerint, sed quos Decanus optaverit, cuius jurisdictio sit non in Ecclesiam Dei, aut portionem aliquam, in Civitatem nempe aliquam, cuius habendi Episcopum Concilia fecerint, sed in Monasterium, si tamen in Monasterium, cum omne regimen & omnis administratio non ex Episcopi, sed ex Decani nutu & arbitrio omnino pendeat, & Episcopi potestas & omnis institutio sit ad ordinandos forte aliquot Canonicos, ad altarium Monasterii consecrationem & chrisma in Monasterio faciendum aut ad præstandum ea, quæ quilibet Presbyter præstare potest. *Nulla ratio fuit*, inquit S. Leo, *ut inter Episcopos habeantur, qui nec a Clericis sunt electi, nec a plebibus sunt expetiti, nec a Provincialibus Episcopis cum Metropolitanæ iudicio consecrati: unde cum sepe questio de male accepto honore nascatur, quis ambiget, nequaquam esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum.*

Dionysiani Monachi non habuerunt Episcopum proprium.

Discept. I. cap. I.

Nam Stephani III. & Adriani I. Bullæ sunt suppositiæ.

Inter Monasteria, qui Episcopos proprios habuerint, quibusque eos habendi facultas a Romana sede collata sit, Sandionysianum ab Adversario laudatur. Provocat ad Stephani III. atque Adriani I. Paparum Bullas, a quo hæc eximia facultas profecta sit. Stephaninæ ipse mentionem feceram; sed ita, ut quivis emunctæ naris advertere posset, non esse eam mei palati. Unus Martenus id advertere noluit eamque nunc cum Adriani Bulla ita laudat, quasi mihi genuinæ viderentur. Verum nec mihi unquam, nec pluribus aliis visæ sunt genuinæ. Eas iisdem omnino, quibus ego Turonenses, momentis impugnat *Gerardus Boscius in Historia Ecclesiæ Parisiensis*; quibus alia subinde haud minoris ponderis addit. Scilicet Stephaninam ediderunt Dubletus, Sirmondus in collectione Conciliorum ac demum Mabillonius tæculo III. Benedictino. Sirmondi editio a Mabillonia multis capitibus differt. In Mabilloniana comparet paradoxa illa Episcopum proprium habendi facultas; in Sirmondiana desideratur. Utra editio melior? utra sincerior? Non reperit eam Sirmondus in manuscriptis, & quanquam in Dubletiana editione haberetur, Vir optimi iudicii supprimendam esse, tanquam spuriam, existimavit. In annis Constantini, qui ad calcem bullæ leguntur, Cointius errorem advertit. Est quoque error in annis filii ejus Leonis, cujus non quartus sed sextus anno DCCLVIIolvebatur annus. Indictio denique in mendo cubat, ipso fatente Mabillonio. Hadriani Papæ Bullam ediderunt Dubletus in antiquitatibus Dionysianis & Sirmondus in Collectione. Ille testatur, se suam ex corticeo exemplari rescriptisse: Mabillonius contra asserit editionem Sirmondi autographo consonam esse. Quot ergo autographa hujus instrumenti extant? Sirmondi enim editio multum a Dubletiana differt. Sirmondus legit: *Quia postulastis a nobis, quatenus privilegium, quod prædecessoris nostri sanctæ recordationis Stephani junioris Papæ in prædicto Monasterio vestro Apostolica ejus sanxit auctoritas &c.* Contra Dubletus: *Quia postulastis a nobis quatenus privilegium nostræ Apostolicæ dignitatis concederemus &c.* Dubletus: *Ut nemo Episcoporum Provincialium de præfato venerabili Monasterio vel de cellis, Ecclesiarumve titulis, seu oraculis sub ditione ejus constitutis pro quacumque exquisitare agere, aut distringere, aut ad se Presbyteros convocare præsumat.* Sirmondus: *Ut nemo Episcoporum Parochianis in præfato Monasterio, in cellis, Ecclesiis vel titulis, seu oraculis sub ditione ipsius constitutis, ordinationes facere, sive pro chrismate conficiendo, aut quacumque exquisita re agere aut distringere vel ad se Presbyteros convocare præsumat.* Et tamen desumpta esse hæc inter se pugnancia ex autographo nobis persuadere volunt Mabillonius & Dubletus? Quidni igitur autographi specimen Operide re Diplomatica insertum est? Secundum Dupleti corticeum exemplar data est *Maginario Abbati Dionysiano* postulanti anno primo Pon-

Pontificatus Hadriani. At Fulradus cui Maginatus successit, obiit anno DCCLXXXII. annus autem Hadriani primus, in annum DCCLXII. incidit. Adhæc indictio in mendo cubat, nam eo anno decima numerabatur.

Neque hic sistunt qui rem penitus examinatam volunt: alia atque alia cumulant quibus Episcopos proprios Dionysiano Monasterio proturbent. Defecerant Monachi a pristino instituto in Canonicorum ordinem transgressi. Id cum Inhadus Parisiensis Episcopus non ferret, conquestus est hac super re in Synodo Parisiensi anni DCCCCXXIX. Ut coerceretur, potestas Imperatoris cum a Patribus tum ab Hilduino Abbate Dionysiano, qui Patrum votis favebat, invocata. Cognitionis instituendæ Senonensi Remensique Metropolitae eorumque Suffraganeis Provincia demandata. Hi re attentius expensa, agnoscunt ordinem viguisse in Monasterio usque ad Ludovici Pii imperium & Hilduini prælationem, cui rei *manifesto indicio sint Regum antiqua & moderna præcepta, Episcoporum privilegia ac fidelium donationes.* Nulla hic Pontificiarum literarum mentio: ea haud dubie de causa quia Stephani III. & Hadriani I. diplomata necdum procusa erant.

Verum aliud est hic observandum: auctoritate Episcoporum & Imperatoris potestate restituta est disciplina, contumacibus Monachis nequicquam apud Imperatorem reclamantibus. At, si Dionysiani Episcopum proprium habebant, ubinam gentium erat, cum hæc causa ageretur? nullum illius neque in synodo Parisiensi, neque in conventu Dionysiano vestigium. Si res suas ab Episcopi Parisiensis aliorumque jurisdictione sejunctas habebant, uni, quod bullæ præferunt, Romani Pontifici obnoxii; qui factum est, ut ad Episcopos causa deferretur; ut hi cognoscerent, statuerent, sententiam ferrent? ut Monachorum alii obtemperarent; contumaciores, non ad summum Pontificem, sed ad Imperatorem se converterent? An hæc tulissent, an fecissent, si bullas controversas perspectas habuissent?

Erchanrado juniore Episcopo Parisiensi mortuo *Clerus Matris Ecclesie Parisiorum, ita præfert inscriptio Epistolæ ad Wenilonem Archiepiscopum Senonensem, & fratres cœnobii S. Dionysii & S. Germani & B. Genovesæ ac Fossatensis, diversorumque Monasteriorum unanimitas alium elegerunt Episcopum.* Unde Monachis Dionysianis in Electione Parisiensis Episcopi paria vota & suffragia, si illi non suberant, si proprium habebant? Jus eligendi ab onere & necessitate parendi initium habet. De Hincmaro Remensi Archiepiscopo, quia res Dionysianas perspectas habuerit, dubitari non potest. Erat is Monachus ad S. Dionysium cum Hilduinus Abbas in Saxoniam exulare iussus. Erat ei summa familiaritate conjunctus, quare exulem comitari statuit: id vero quare ratione factum docet Flodoardus: scilicet *PER LICENTIAM PROPRII EPISCOPI & benedictione fratrum illum secutus est in exilium.* En tibi Hincmarum ab Inhadus Parisiensi Episcopo, tanquam a proprio, facultatem exeundi Monasterio petentem. Audiamus eundem de sua in Remensem Archiepiscopum electione verba facientem: *A Clero & plebe ipsius Metropolis, sed & ab Episcopis ejusdem Provinciae petitus & ab ARCHIEPISCOPO tunc MEO (Senonensi) & PROPRIO EPISCOPO (Parisiensi) necnon & a cœpiscopis ipsius Provinciae, secundum Laodicense Concilium, cum consensu Abbatis mei & fratrum Monasterii, in quo degebam, Episcopis Remensis Provinciae & clero ac plebi ipsius Metropolis per Canonicas literas traditus, & cum decreto canonico vel consensu omnium Suffraganeorum ipsius Metropolis, & a METROPOLITANO MEO, qui me illis tradiderat, sum in eadem Ecclesia. . . . ordinatus.* Flodoardus, ne quicquam dubitationis

Deinde Dionysianos fuisse Episcopo Parisiensi obnoxios exempla docent.

Patet id ex restituta per episcopos disciplina monastica.

Item ex eo, quod Sancti Dionysiani in electione Parisiensis Episcopi habuerint suffragia. Denique ex Hincmari verbis & gestis.

Lib. 3. c. 1.

Hincm. Opuscul. 19.

superet, etiam audiendus: Igitur a clero & plebe ipsius Metropolis, necnon ab Episcopis ejusdem provinciae, Archiepiscopo Senonensis Ecclesiae Wenilone atque ERCAMRADO PARIENSI EPISCOPO ANNUENTE cum consensu Abbatis sui, & fratrum Monasterii S. Dionysii, in quo degebat, favente quoque Carolo Rege, Hincmarus electus est. En Pontificum Parisiensium in Monachos Dionysianos potestatem, en Monachorum in Parisienses Episcopos reverentiam obedientiamque. Hæc autem cum attendimus, an vel per somnium nobis persuadere possumus, Dionysianos habuisse proprium sui Monasterii Episcopum, non fuisse obnoxios Parisiensi, extitisse his temporibus Stephani III. & Hadriani I. quibus hæc ornamenta describuntur, paradoxa diplomata? non possumus.

Episcoporum San-
Dionysianorum
nullam mentionem in actis publicis.

Addamne horum Episcoporum nulla acta, sed ne nomina quidem cognita? eorum nullam in actis publicis mentionem, nullam in antiquis auctoribus veteribusque & probatis monumentis memoriam, nullum nec in conciliis nec in eorum subscriptionibus vestigium? eorum denique nulla Ecclesiarum, ne ipsa quidem Ecclesiae Dionysianæ tabularia meminisse? Nam quod Turnoaldum Martenus producit in eo frustra est. Florebat is ante Hadrianum I. & Stephanum III. nihil itaque ab eo horum bullis momenti accersi potest. Deinde Episcopale Turnoaldi nomen, quod supra videbamus, inde erat, quod Episcopus Parisiensis fuisset, antequam ad S. Dionysium secederet. Ita ipse docet Mabillonius, Godofredum in indice Monachorum Dionysianorum indicatum, & Heribertum ex Miraculis S. Dionysii productum, Episcopos negat nemo, sed Episcopos, qui abdicato munere & sede sua, ut liberius Deo vacarent, huc confugerint: quare frustra assumuntur in argumentum. Neque si horum duorum, nam plures non indicant, sedes ignoraretur, inde quicquam pro Episcopis S. Dionysii emolumenti. Scilicet, ut Boscii verbis concludam, si in Monasterio S. Dionysii, addo ego si in Turonensi, in Maurbacensi, in Cellesi, in Stabulensi, aliis, fuissent sui Episcopi, hoc, quod gravissimum est, non dubiis chartis, ambiguisve argumentis, sed certis indubitatisque momentis propugnare oporteret, & rem adeo contrariam Ecclesiasticæ disciplinæ apertis invictisque rationibus approbare. Est enim istud attendendum, ne quod Lullus de nescio quo epistola inter Bonifacianas 45. scribit, SUBITO EX IMPROVISO, VELUT NOVA PHANTASMATA, EPISCOPI APPAREANT.

Acheri
Spicil.
tom. 4.
Miracul.
l. 1. c. 6.

C A P U T III.

Stabulenses non fuerunt ea Immunitate donati, qua Episcopos proprios ferre possent.

A defectu
immunitatis monasteriorum Episcopi exantlorantur.

Inter alia argumenta, quæ Boscius adhibet, ut Episcopos Dionysianos in ordinem redigat, non est istud postremum, quod S. Dionysii Monasterium non fuerit absoluta immunitate præditum. Neque vero potest illi quicquam opponi. Si enim Dionysiani Parisiensi, si Malmundarienses Coloniensi, Stabulenses Leodiensi fuerunt Episcopis obnoxii, patet illico non habuisse Episcopos proprios. Nam Monasterium, quod suo proprio subest Episcopo, a quavis alia Diocesi sejunctum est & peculiarem quodammodo constituit, quæ rationes suas a cujusvis alterius Episcopi jurisdictione sejunctas habet. Et hoc ego sum argumento ita usus, ut Martenus, qui hoc facto illius pondus agnoscit, unum hoc contendat, Stabulenses & Malmundarienses plena & omnibus numeris absoluta gavisos fuisse potestate. An recte contendat nunc expendendum.

Et